

AFSLUTNINGS- NOTAT: KURSUSFORLØB FOR GÆSTE- INSTRUKTØRER I SKOLEOPLÆRINGEN

Projekter er gennemført af:

Københavns Professionshøjskole: Anne
Katrine Kamstrup (projektleder), Jan
Bisgaard og Rene Nordin Bloch
UCN act2learn: Susanne Hjemberg
Larsen og Helene Bering Krohn
Absalon: Charlotte Hahn Nielsen
UCL Erhvervsakademi: Susanne
Kaatman

KØBENHAVNS
PROFESSIONS
HØJSKOLE

act2learn

INDHOLD

INDLEDNING	4
Formålet med afslutningsnotatet	4
Proces og produkter	4
PILOTAFPRØVNING AF KURSUSFORLØBET	7
Gennemførsel af afprøvningen	7
Deltagernes vurdering af kursusforløbet	8
Niveau, form og indhold	8
Materialer	8
Justering	9
FREMTIDSPERSPETIVER FOR KURSUSFORLØBET	10
Muligheder og barrierer for kursusforløbet	10
Hvordan kommer vi videre herfra	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.

INDLEDNING

Parterne bag Trepartsaftalen fra 2020 om flere lærepladser og entydigt ansvar ønsker at skabe en øget kvalitet i skoleop læringen, samt sikre at uddannelsen i skolepraktik ses som et ligeværdigt og ikke-stigmatiserende undervisningstilbud. I trepartsaftalen søsættes derfor et nyt initiativ: inddragelse af gæstelærere – eller "gæsteinstruktører" – i skoleop læringen fra for eksempel lokale lærepladser som en måde at sikre koblingen til arbejdsmarkedet på, samt sikre at skoleop læringen bliver mere virksomhedsrettet. Målsætningen er, at lærlingene i skoleop læringen både fagligt og relationelt oplever arbejdet i skoleop læringen som et relevant tilbud af høj kvalitet.

Hvis gæsteinstruktører skal indgå i skoleop læringen på en måde, hvor de højner kvaliteten, skal de også have de rette kompetencer. Der eksisterer imidlertid ikke et decideret uddannelsestilbud målrettet faglærte, der ønsker at blive klædt på til at indgå som gæstelærere på en erhvervsskole eller gæsteinstruktører i et skoleop læringscenter. Derfor har dette projekt arbejdet med at afdække kompetencebehovet hos gæsteinstruktører og udvikle et nyt kursustilbud til faglærte fra lærepladser, der vil indgå som gæsteinstruktører i skoleop læringen.

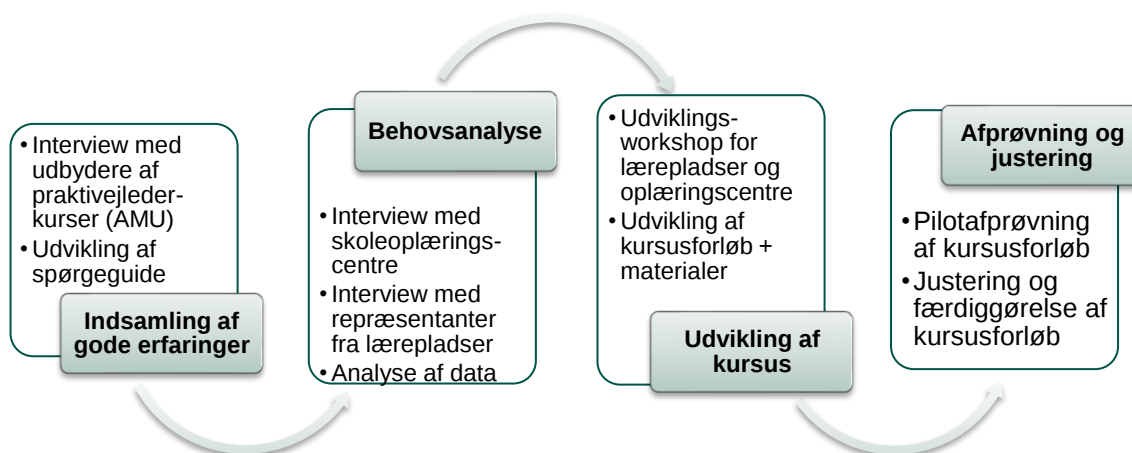
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) har således bedt Danske Professionshøjskoler om at udvikle og afprøve et kursustilbud primært til faglærte o. lign., der skal indgå i en kortere periode som gæsteinstruktører i skolepraktikken. Sigtet er derigennem at styrke gæsteinstruktørernes kompetencer i anvendelsen af forskellige vejledningsformer, der bygger bro mellem lærlingenes forskellige forudsætninger og forskellige arbejdsopgavers kompleksitet, så lærlingene oplever en relevans i skoleop læringen og opnår de forventede op læringsmål via arbejdet med opgaver på skoleop læringscentre

Formålet med afslutningsnotatet

Formålet med nærværende afslutningsnotat er tredelt. For det første vil notatet præsentere et overblik over de forskellige produkter, der er udviklet igennem projektet og tydeliggøre formålet og sammenhængen mellem produkterne. For det andet præsenteres en beskrivelse af pilotafprøvningen af kursusforløbet samt deltagernes vurdering af forløbet. Og for det tredje fremhæves muligheder og barrierer ift. de videre perspektiver for et kursusforløb for gæsteinstruktører på baggrund af erfaringer i projektet og udtalelser fra informanter i interviews, workshops og en pilotafprøvning af det udviklede kursusforløb.

Proces og produkter

Projektet havde sin opstart i efteråret 2021 og bliver afrundet i efteråret 2022. Projektet har bestået af følgende proces:

Figur 1: Processen for projektet

Indledningsvis blev der indsamlet gode erfaringer fra praktikvejlederkurser i AMU-regi for at indhente inspiration til behovsanalysen og udviklingen af kursusmaterialer. Dernæst gennemførtes en behovsanalyse blandt ti skoleoplæringscentre og 17 lærepladser med fokus på muligheder og barrierer for at inddrage gæsteinstruktører i skoleoplæringen, informanternes perspektiver på, hvilke kompetencer gæsteinstruktører har behov for at udvikle samt form og indhold i et kursusforløb for gæsteinstruktører. Behovsanalysen peger på, at følgende kompetenceområder er vigtige at udvikle, hvis gæsteinstruktører skal indgå hensigtsmæssigt i skoleoplæringen:

Figur 2: Kompetenceområder som gæsteinstruktører skal udvikle

På baggrund af behovsanalysen samt en udviklingsworkshop med repræsentanter fra skoleoplæringscentre og lærepladser udviklede projektgruppen et kursusforløb. Kursusforløbet består af en kursusdag samt en række værktøjer og materialer, som skal understøtte, at deltagerne kan bruge kurset til at indgå som gæsteinstruktører. Kursusdagen samt materialerne er blevet pilotafprøvet af tre omgange (se næste kapitel for en udfoldelse af afprøvningen) og er

efterfølgende blevet justeret og færdiggjort. Nedenstående figur viser en liste over de forskellige produkter, der er udviklet som en del af projektet:

Figur 3: Overblik over udviklede produkter

PILOTAFPRØVNING AF KURSUSFORLØBET

Som en del af projektet er der gennemført en pilotafprøvning af kursusforløbet. Formålet med afprøvningen har været at sikre, at kurset rammer målgruppens behov og ønsker bedst muligt. Det drejer sig dels om de kommende gæsteinstruktørers behov ift. kompetenceudvikling, dels de ønsker som skoleoplæringscentre har peget på ift. gæsteinstruktørernes kompetencer.

Gennemførsel af afprøvningen

Pilotafprøvningen er foregået således, at to repræsentanter fra projektgruppen har gennemført en forkortet udgave af kurset for en gruppe deltagere, og deltagerne har undervejs og efterfølgende bidraget med deres perspektiver på indhold og struktur. Der deltog tre personer i pilotafprøvningen: to fra en kommunal læreplads inden for gastronomi samt en leder fra et skoleoplæringscenter. Desuden er der gennemført to mindre afprøvninger, hvor en af projektdeltagerne har gennemgået indholdet i kursusdagen for en repræsentant fra en læreplads og har undervejs fået repræsentantens inputs og perspektiver på opbygning og indhold af kursusdagen. De to mindre afprøvninger er gennemført henholdsvis en leder fra en merkantil læreplads og en leder fra en læreplads inden for byggeriet.

Pilotafprøvningen var planlagt til at blive gennemført med en del flere deltagere, end de tre som endte med at deltage. Alle deltagere fra udviklingsworkshoppene og informanter fra interview var blevet inviteret, og heraf havde ti meldt sig til at deltage i pilotafprøvningen – otte repræsentanter fra lærepladser og to repræsentanter fra skoleoplæringscentre. I ugen op til pilotafprøvningen faldt en del af deltagerne fra og så sent som dagen inden meldte tre deltagere fra en læreplads fra. Begrundelsen for deres frmelding var, at de pludselig havde fået en stor byggeopgave, som de ikke kunne sige nej til. Derfor besluttede projektgruppen – i dialog med STUK – at gennemføre de to ekstra afprøvninger ved at gennemgå kurset med repræsentanter fra lærepladser efterfølgende for at sikre lidt flere perspektiver på det udviklede kursusforløb.

I begge typer af afprøvninger er alle dele af kursusforløbet samt de supplerende materialer blevet gennemgået, og deltagerne er blevet bedt om at kommentere på indholdet og formen. Deltagerne har været opmærksomme på, at kursusforløbet har til formål at kompetenceudvikle gæsteinstruktører til at indgå i skoleoplæringen, og der har været fokus på følgende aspekter:

- **Niveau:** Hvordan er niveauet i det faglige indhold? Har det faglige indhold – fx læringsteoretiske og didaktiske perspektiver – været tydeligt formuleret til målgruppen?
- **Form og indhold:** Hvordan passer formen og indholdet på kursusdagen til målgruppen? Projektgruppen har haft en antagelse om, at indholdet i kurset skal kobles tæt til praksis, for at det opleves som relevant. Derfor er formen på kursus også udviklet sådan, at deltagerne kontinuerligt skal arbejde med at udvikle deres forløb i skoleoplæringen, samtidig med at de får faglige inputs fra underviserne på kurset.

- **Materialer:** Hvordan bidrager de udviklede materialer (dialogværktøjet og drejebogen) til, at deltagerne bliver rustet til at indgå i skoleoplæringen?
- **Overordnet vurdering:** Oplever deltagerne at den viden og erfaring de får på kurset, vil ruste dem til at indgå i skoleoplæringen?

Deltagernes vurdering af kursusforløbet

Overordnet set er deltagerne i afprøvningsne begejstrede for kursusforløbet, som de finder meningsfuldt og relevant ift. at ruste gæsteinstruktører til at kunne indgå i skoleoplæringen. Et par af deltagerne påpeger, at de gerne ville deltage i kurset, hvis det bliver udbudt, og de vurderer også, at kurset kan bidrage med en generel kompetenceudvikling af medarbejdere på lærepladserne.

Niveau, form og indhold

De fem deltagere i afprøvningsne mener, at det faglige indhold i undervisningen bliver formidlet på et passende niveau. De peger dog på, at det er vigtigt, at underviserne på kurset eksemplificerer indholdet løbende igennem kursusdagen. Det drejer sig om, at underviseren skal fremhæve konkrete eksempler fra skoleoplæringscentrene, når centrenes rolle og lærlingemålgruppen præsenteres og drøftes i undervisningen. Ligeledes drejer det sig om, at underviseren skal bruge rigeligt med eksempler i den del af undervisningen, som handler om mål og indhold i det forløb, som gæsteinstruktørerne skal planlægge i skoleoplæringen. Denne del af kurset er den teoretisk mest komplekse, men deltagerne er dog enige om, at det er et vigtigt tema at få med på kurset. De mener, at det er vigtigt, at gæsteinstruktørerne kan gøre sig overvejelser om, hvad målet er med deres forløb, og hvilket fagligt indhold forløbet skal indebære. Derfor er det væsentligt, at underviserne på kurset kan tage udgangspunkt i eksempler fra deltagernes fagområder, når de skal introducere til de læringsteoretiske aspekter af mål og indhold.

Deltagerne er tilfredse med formen på kurset, som de beskriver som afvekslende. Kurset veksler mellem korte oplæg, drøftelser og samskabelse i plenum, gruppearbejde, walk-and-talks og selvstændigt arbejde med sin drejebog. Underviserne tager udgangspunkt i de producerede slides, men nogle af øvelserne bliver også taget på tavlen og plancher, hvor deltagernes perspektiver kommer i spil. En af deltagerne i afprøvningsne peger på, at mange af gæsteinstruktørerne sandsynligvis vil være interesserede i at få indholdet af undervisningen visualiseret, hvorfor undervisningsformerne efterfølgende er blevet justeret lidt, så der er flere seancer med visualisering på tavle eller plancher.

Materialer

Blandt de fem deltagere i afprøvningsne er der en udbredt begejstring for den drejebog, som gæsteinstruktørerne skal udfylde undervejs på kurset. På kurset introduceres fire faser i planlægning af læringsforløb, og drejebogen kobler sig til de fire faser, så deltagerne løbende i undervisningen kan skrive deres overvejelser ind og dermed være i gang med at planlægge deres forløb i skoleoplæringen. Deltagerne i afprøvningsnernes begejstring består i, at med drejebogen får de kontinuerligt koblet undervisning til praksis, og samtidig kan de gå fra kurset med en mere eller mindre færdig plan for deres forløb i skoleoplæringen. En deltager i afprøvningsne påpeger dog, at arbejdet med drejebogen forudsætter, at gæsteinstruktøren ved hvad indholdet i

forløbet skal være, inden vedkommende ankommer til kurset. En forudsætning er derfor, at gæsteinstruktøren har en fast aftale med et oplæringscenter på forhånd og har haft en dialog med centeret om det kommende forløb. Denne deltager opfordrer til, at underviserne på kurset har tænkt over en "plan b" i tilfælde af, at der dukker gæsteinstruktører op, som ikke har haft denne dialog med et oplæringscenter.

Angående dialogen med oplæringscentrene indebærer kurset også et dialogværktøj, som gæsteinstruktørerne skal bruge til at forberede sig på kurset. Dialogværktøjet skal netop sikre, at de ankommer på kurset med en viden om, hvad de kan bidrage med i skoleoplæringen. Deltagerne i afprøvningen var glade for dialogværktøjet, og de kom med forslag til uddybende spørgsmål og overvejelser, som kunne kvalificere værktøjet og dermed dialogen med oplæringscenteret.

Justering

Gennemprøvningsne har givet anledning til en del småjusteringer og tilføjelser i undervisningsplanen og materialerne. Det drejer sig fx om anderledes formuleringer, ekstra spørgsmål og enkelte steder andre undervisningsformer. Disse justeringer er foretaget i det færdige materiale og bliver ikke yderligere ekspliciteret.

FREMTIDSPERSPETIVER FOR KURSUSFORLØBET

Som ovenstående kapitel viser, er informanterne positivt indstillede over for indholdet og formen på det udviklede kursusforløb samt ideen om gæsteinstruktører i skoleoplæringen. Deres positive indstilling er dog ikke ensbetydende med, at de kan se for sig, at kurset bliver udrullet, og at gæsteinstruktører bliver en fast bestanddel i skoleoplæringen. På tværs af både behovsanalysen, workshoppen samt pilotafprøvningerne fremtræder både muligheder og barrierer ift. fremtidsperspektiverne for kursusforløbet, og disse vil blive præsenteret i dette kapitel.

Muligheder og barrierer for kursusforløbet

Informanter på tværs af behovsanalysen, workshops og pilotafprøvninger ser en række muligheder i et kursusforløb for gæsteinstruktører. På tværs af informanterne bliver der peget på, at der er et behov for at udvikle skoleoplæringen. Nogle af informanterne mener, at inddragelse af gæsteinstruktører kunne være et bud på en sådan udvikling, fordi gæsteinstruktører potentielt kan højne kvaliteten af skoleoplæringen samt skabe en efterspurgt kobling til praksis. Flere informanter pointerer desuden, at inddragelse af gæsteinstruktører kan medføre en "afstigmatisering" af lærlinge i skoleoplæringen. Denne pointe handler om, at gæsteinstruktørerne kan bringe historier videre ud i branchen om, at lærlinge i skoleoplæringen ikke nødvendigvis er udfordrede, at de udfører relevante arbejdsopgaver og at de er dygtige til deres fag. Flere skoleoplæringscentre mener desuden, at inddragelse af gæsteinstruktører kan være en god måde at skabe et samarbejde med lærepladser, som på sigt kan medføre muligheder for lærepladser. Lærepladserne – især inden for brancher hvor der er mangel på lærlinge – ser samtidig et potentiale i, at skoleoplæringen kan give dem adgang til flere lærlinge.

Der er dog en række barrierer for, at et kursusforløb for gæsteinstruktører kan blive en realitet. Inddragelse af gæsteinstruktører i skoleoplæringen er ikke et lovmæssigt krav, så hvis kursusforløbet skal blive efterspurgt, skal skoleoplæringscentre og lærepladserne selv vælge at prioritere at bruge tid på det. På baggrund af behovsanalysen samt workshops og pilotafprøvningerne bliver det tydeligt, at selv om mange af informanterne ser kursusforløbet som et positivt tiltag, er det ikke sikkert, at de vil benytte sig af det i praksis. Dette illustreres tydeligt i forbindelse med pilotafprøvningen, hvor en række repræsentanter fra lærepladser endte med at melde fra i sidste øjeblik, fordi de fik andre arbejdsopgaver. Fra lærepladsens perspektiv vil en mulighed for indtjening sandsynligvis altid komme før deltagelse i et kursus, som ikke er et krav. Desuden peger både lærepladser og skoleoplæringscentre på, at nogle lærepladser måske nok har mulighed for selv at betale for den tid, medarbejderne bruger på kursusforløbet samt deres deltagelse i skoleoplæringen. Men de har svært ved at se, at lærepladserne vil betale for selve kurset.

Det kan ligeledes være en barriere i forhold til et kursusforløb for gæsteinstruktører, at der ikke findes en formel uddannelsesmulighed for instruktørerne i skoleoplæringen. Flere skoleoplæringscentre peger på, at instruktørerne i skoleoplæringen efterspørger

kompetenceudvikling, og derfor kan det virke mindre relevant for skoleoplæringscentre at bakke op om kompetenceudvikling til gæsteinstruktører, når deres egne instruktører ikke har samme udviklingsmuligheder. Flere skoleoplæringscentre mener således, at det ville være relevant at udvikle et kompetenceudviklingsforløb for instruktørerne.

UCN har besluttet, at de vil forsøge at udbyde kurset til både gæsteinstruktører og instruktører i skoleoplæringen. Dette både for at skabe en vis volumen i deltagerantal og samtidig for at imødekomme behovet for, at instruktørerne også efterspørger kompetenceudvikling. De har planer om at samarbejde med et oplæringscenter om at få kontakt til lærepladser og gøre opmærksom på tilbuddet. De andre UC'ere i projektgruppen ser erfaringerne fra UCN an og overvejer at udbyde kurset i det nye år.

Opmærksomhedspunkter ift. udrulning af kursusforløbet

Hvis kursusforløbet for gæsteinstruktører skal blive efterspurgt, peger behovsanalysen og pilotafprøvningen på, at oplæringscentre skal spille en rolle ift. at få rekrutteret repræsentanter fra lærepladserne. Da det er oplæringscentre, der har kontakten til lærepladserne – og desuden dem der bedst ved, hvilke lærepladser, der kan bidrage i skoleoplæringen – er det oplagt, at inddragelsen af gæsteinstruktører skal ske igennem dem. Lederen fra det oplæringscenter, som deltog i pilotafprøvningen, ville fx gerne gå ind i en dialog med lærepladserne om gæsteinstruktører i skoleoplæringen. Hun så nogle muligheder i, at gæsteinstruktører kan bidrage med noget andet i oplæringen end instruktørerne kan, og hun ville gerne gøre reklame for et eventuelt kursusforløb.

Samtidig bliver det nævnt af repræsentanter fra centrene, at hvis det skal kunne betale sig for oplæringscentre at inddrage gæsteinstruktører, skal lærepladsen forpligte sig på, at gæsteinstruktørerne skal indgå i skoleoplæringen et bestemt antal gange. Det er for omkostningsfuldt at sende en gæsteinstruktør på kursus, hvis vedkommende kun skal indgå i skoleoplæringen en enkelt gang. Det er derfor nødvendigt, at deltagelse i kursusforløbet for gæsteinstruktører sker i forbindelse med et samarbejde mellem oplæringscentre og lærepladser.

I behovsanalysen blev der desuden peget på, at fagbevægelsen og Dansk Arbejdsgiverforening kan være med til at gøre lærepladser opmærksomme på muligheden for at indgå som gæsteinstruktører i skoleoplæringen. Det er i den forbindelse vigtigt, at der i kommunikationen omkring kursusforløbet bliver fremhævet, hvad lærepladserne får ud af at sende deres medarbejdere afsted på et kursusforløb. De pædagogiske, didaktiske og kommunikationsmæssige kompetencer, som kursusforløbet sætter fokus på, kan komme lærepladserne til gavn på en række forskellige måder fx i oplæringen af nye medarbejdere.